

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק א' ור"ח כסלו תשפ"ג

פרשת תולדות

גליון תקס"ו

שנה י"ב

מפי ספרים וסופרים

יצחק מעדיף לברך את עשיו!

הקליניקה [עסק המרפאה] שלי תעבור לרשותו, לאחיו האחרים אין עניין בה. המוניטין שלי גדול, הלקוחות שלי מכירים אותו, יגיעו אליו והוא יתפרנס בכבוד.

לעומתו - אחיו זקוקים לכסף כדי להמשיך בבזבזנות שלהם. אין לי ספק כי עד מהרה לא יישאר מכל הוני מאומה, בטיפשותם הם יבזבוזו אותו מיד.

אך חושש אני שאם אתן גם לו כמותם, יבואו הם אל האח הקטן וידרשו את ממונו בטענה: "שכל העושר שלך הוא מאבינו הרי קיבלת חלק כחלק ובנוסף את רזי המקצוע..."

כעת שלא קיבל הוא מאומה, ממילא לא תהיה להם תרעומת על אחיהם הקטן..."

כן הוא הנמשל: יצחק ידע שיעקב יסתדר עם הקב"ה שהרי לימוד התורה יביא עמו עושר וכבוד כמאמר הז"ל: "אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד..." הוא רצה למנוע מעשיו להתנכל לבנו יעקב בעתיד ולכן העדיף לברך דווקא את זה שזקוק יותר...

"בעבור תברכך נפשי בטרם אמות"

ביאור הכתוב הוא, שיעקב ביקש לברך את עשו, לכאורה קשה, מדוע יצחק מבקש לברך את עשיו ולא את יעקב? מתרץ האלשיך הקדוש על פי משל למה הדבר דומה: לרופא גדול ומצליח, שהיו שבעה ילדים. לצערו, כולם היו הוללים ומתענגים על הרווחים הגדולים שהגיעו מייצור התרופות מצמחים טבעיים שרק לאנשים שהגיעו בשעריו. כולם למעט בנו הקטן אשר ישב ולמד את סודות הרפואה, עמד על דרך גידול הצמחים המיוחדים ואף לא פעם רקח תרופות בעצמו כאביו נעדר מהקליניקה [עסק המרפאה].

הרופא הזקין ולקראת מותו קרא לעורך דין וביקשו לרשום צוואה. העו"ד שהכיר את בנו המוצלח של הרופא אמר: "אני מבין בוודאי כבודו רוצה לרשום הכול על הבן הקטן?"... "לא", השיב האבא, "רשום הכול על ששת הבנים האחרים ולקטן אל תיתן כלום!"...

התפלל עורך הדין ושאל מדוע?!

השיב הרופא החכם: "בני הקטן אינו זקוק לכסף שלי. הרי כשאמות - כל

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

כוחה של תפילה

מפרש"י ז"ל: הרבה הפציר בתפילה.

אף שיצחק עצמו לא זקוק להפציר הרבה - הרבה והפציר - בתפילתו, כדי להועיל לדורות הבאים, שאף אם לא יהיו ראויים לתקבל תפילתם. (ישמח ישראל)

לא יצא, כל לא רצה להיות שכנו של עשיו

ויתרוצצו הבנים בקרבה... ותלך לדרוש את ה' (כ"ה, כ"ב). מפרש"י ז"ל: כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת.

אם כי היותו בבטן אמו לומד הוא תורה מהמלאך, ובכל זאת - יעקב רץ ומפרכס לצאת - משום שלא רצה להיות שכנו של עשו, אף שמלאך מלמדו תורה. (הרה"ק ר"י מווארקא ז"ע)

הסיבה שהלכה לשאול

מפרש"י ז"ל: שייגיד לה מה תהא בסופה.

רבקה חששה שיש לה בן הפכפך, פעם צדיק ופעם רשע, לפיכך שאלה מה יהיה בסופו צדיק או רשע, ועל כך נענתה שיש לה שני בנים, האחד רשע מתחילתו ועד סופו ואילו השני צדיק גמור. (קול שמחה)

יצחק נענה בזכות השמחה בתפילה

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו (כ"ה, כ"א)

ירצה, כי תפילה בהכרח שתהא בשמחה ובהתלהבות, להודות על העבר ולבקש על העתיד, אבל בעצבות לא יפעול מאומה. ודרך נשים לבקש רחמים בדמעות, וכדאיתא בגמרא (ב"מ מ"ט) שדמעתי מצויה, ומן הסתם גם רבקה ע"ה התפללה בדרך זו, אבל יצחק אבינו ע"ה התפלל בשמחה היפוך מתפילתה, וזה שאמר לנוכח, וע"ז אמר ויעתר לו ה', לו בגלל שמחת התפילה. (בית יצחק, ווארקא)

זכות אבות מסיעתך לדורות הבאים

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כ"ה, י"ט)

היינו שיצחק תלה הכל רק בזכות אברהם ולא בזכות עצמו כלל, ונעשה בעיניו בטל כעין ממש, ולפיכך לו ולא לה, כי הוא בכח הביטול העצום עורר אין העליון הנקרא מזל עליו, וכמבואר בליקוטי תורה עיי"ש, וכאשר ראה אאע"ה כח הביטול מיצחק, אז הבין יקרת ערך בנו ביתר שאת, ונחשב בעיניו לידה חדשה מה שלא ידע עד עתה, וכש"נ (תהילים ד', ז) בני אתה אני היום ילדתיך, וזה גיל יגיל אבי צדיק (משלי כ"ג, כ"ד), גילה אחר גילה (ב"ר ס"ג, א), כאשר נתעלה ממדרגה למדרגה.

תלה הכל בבנו הצדיק ובעצמו לא תלה כלום

ואלה תולדות יצחק בן אברהם (כ"ה, י"ט)

כ"ק אאמו"ר ז"ע דיבר בקדשו בפירוש זה הפסוק, שאאע"ה הלך תמיד במחשבה שהוא מצד עצמו אין לו שום זכות במה לתלות, רק זה הזכות שיש לו בן כזה הגון ושמו יצחק, ויצחק תלה הכל בזכות אביו אברהם, וזה היה הילוכם ודרכם בקודש תמיד. (ישמח ישראל)

"הברית גרמה למציאת המים"

ויקרא אותו שבעה וגו'. פרש"י ז"ל: שבעה ע"ש הברית.

ונראה לי הטעם שקרא לבאר ע"ש הברית לפי שהיה בדעתו שהברית גרמה למציאת המים, כמ"ש וילכו מאתו בשלום וזה היה הברית כמבואר בכתוב שם, וכדאיתא (בסוף עוקצין) אין כלי מחזיק לברכה אלא השלום, לזאת כאשר באו עבדי יצחק ביום ההוא ויאמרו לו מצאנו מים תלה יצחק אע"ה דבר זה בשלום שביניהם שהוא כלי מחזיק ברכה, וברכה היינו מים כמ"ש (שופטים א') ותאמר לו הבה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתי ונתתה לי גלת מים וגו', לזאת קרא לבאר שבעה לפי שהברית גרמה למציאת המים. (אמונת משה)

באהלי צדיקים

דרכי עבודת הצדיקים

וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלישתים וימלאום עפר, ויאמר אבימלך אל יצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד (כ"ז ט"ז-ט"ו). וזה מצינו בעת שהצדיקים יש להם התחברות להרשעים אי אפשר להם להיות בעבודת השלימות, וכך מצינו באברהם אחר שהלך לוט ממנו כתיב וירא אליו

ה, אבל בתחלה לא היתה התגלות כ"כ. וכן כאן בעת שהיה יצחק מחובר לפלשתים לא היה אפשר לו לזכות להעבדות לחפור הבארות, שהם היו רשעים גדולים, שכך ראינו בהסתימה כתוב "ויסתמום פלשתים וימלאום עפר" שהם ברשתן סתמו הבארות בעפר וצורורות שיהא קשה יותר מהתחלת חפירת הבאר. ויצחק היה צריך לפתוח אותם והיה בזה עבודת קשה מהתחלה, לכך כתיב "ויאמר אבימלך לך מעמנו", ואז היתה לו התפרדות מן הרשעים, ולכך "וישב יצחק ויחפור את בארות המים" שיכול לזכות לעבדות השלימות.

(מהר"ש מבעלז)

קדושת בני הצדיקים ומעלתם

ואלה תולדות יצחק בן אברהם וגו' (כ"ה, י"ט). ברשי ז"ל לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נעתברה שרה לפיכך צר הקב"ה קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם.

כי ליצני הדור רומז על אותן האנשים שאינם מאמינים בצדיקים שאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם, ואומרים אשר רק אבותיהם היה בכוחם להשפיע כל טוב, אבל על בניהם מטילין דופי אשר אין בכוחם כך.

וכך היו ליצני הדור אומרים אשר אך אברהם אע"ה ה' פועל ישועות בקרב הארץ ומודים אשר בשבילו נברא העולם כי כתיב בתורה אלה תולדות השמים והארץ בהבראם [ודרשו ז"ל] אל תקרי בהברא"ם אלא באברה"ם שנבראו שמים וארץ בשביל אברהם. אבל יצחק בנו לא היה בכח ידו לפעול טובות. ואומרים אשר מאבימלך נעתברה שרה, היינו מאב"י מל"ך הוא הקב"ה כמ"ש בספרים, ממנו נעתברה שרה היינו השררות והעשירות, ולא מיצחק באו הטובות לאדם, רק מהקב"ה אב"י מל"ך. לפיכך צר הקב"ה קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, מעשה אבות ירשו בנים, ובכח בן הצדיק לפעול ישועות וטובות כמו אביו, ומעשה אבותיהם בידיהם וככח האב כן כח הבן.

(עטרת ישועה)

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ה ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

מרגניתא דיצחק פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

ירא אלוקים. והנה ידוע ד"אנכי" מרמז על התורה, כענין "אנכי ה' אלוקיך", וזהו שאמר עשו "כי עייף אנכי", דכאשר היה מגיע לדבר תורה או מצוה הרגיש עייפות וכך חלפו לו כל שנותיו ללא תורה ומצוות. (סיה יעקב יוסף)

והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צואריך. י"ל דיצר הרע מוסיף מצות שמצוה לרודפו ולהודפו וכיוצא בזה ומוסיף על תרי"ג. וזהו אמרו כאשר תריד ר"ל שתעשה מצוה אחת יתירה על תרי"ג ויהיה תרי"ד מצות אל תאמר בדעתך שאתה מוסיף אלא ופרקת עולו שהוא פריקת עול. (תורי זב)

הברכה אחת היא לך אבי. הלא יש במשמעו הרבה ברכות, ברכות נפשיות וגופניות, וכבר חלקנו הגופניות הם שלי אל אצלת לי ברכה נחלקנו יחד ותן לי חלקי אשר נאצלת ממני שהם גופניות עוה"ז. לכן חזר ונתן לו אותן הברכות ממש משמני הארץ ומטל השמים שהם לתתא אבל יעקב נטל לעילא. (מגלה עמוקות)

במד"ר מפרש למה היו אמותינו עקרות מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. י"ל בדרך הלצה, דהנה מדרך העולם שהבנים מבטלים אבותם מתלמוד תורה ותפלה במקריהם אשר לא טוב, ולכך אנו מבקשים שיתן לנו זרעא חייא וקיימא די לא יפסוק מפתגמי אורייתא שנוכל להגות בתורה ובמצוות עכ"ז שיהיו בריאים ושלמים כל הימים ולא יבטלו אותנו בדאגותיהם עליהם. כמ"ש לא תגרעו מלבניכם דבר יום ביומו, ר"ל לא תגרעו מעבודתכם ע"י בניכם דבר יום ביומו, וזהו שהיו עקרות כדי שיוכלו להתפלל בדיעה מיושבת כי הקב"ה מתאוה לתפילתן של הצדיק.

(תפארת שלמה)

הקול קול יעקב הידים ידי עשו. י"ל שהגיע יעקב אבינו לקבל את הברכות מיצחק אבינו ע"ה, אמר יצחק הקול קול יעקב והידיים ידי עשו ולא הכירוהו, אע"פ שהקול קול יעקב, לומד ומתפלל, אבל אם הידיים ידי עשו - מעשי ידיי אינם כשרים, אין משאו ומתנו באמונה, אזי ולא הכירו, אין יצחק מכירו כבר ומחשיבהו כעשו.

(אמרי חיים, וויניץ)

ויעקב איש תם יושב אהלים (כ"ה, כ"ז). מפרש"י ז"ל: תם לבו בן פיו מי שאינו חריף לרמאות קרוי תם. לכאורה קשה לפירושו הלא יעקב היה חריף לרמאות את הרשעים כדמצינו שרימה לעשו בבכורה ובברכות, וגם בלבן, וי"ל דאיש נקרא מי שהוא מושל על דבר כמו איש מלחמה, וכן יעקב נקרא איש תם, שהיה מושל של התמימות להשתמש בו בעיתו. והשתמש תמיד בתמימות בלבו כן היה אך כשהוכרח השתמש ברמאות כדכתיב (תהילים י"ח, כ"ז) עם נבר תתברר ועם עקש תתפתל. וז"ל רש"י מי שאינו חריף לרמאות קרוי תם לבד, אבל יעקב היה נקרא איש תם. (דברי יחזקאל)

מה שהיה יצחק אבינו אוהב את עשו הרשע, כי יצחק היה בחינת משיח, שמלמד זכות אף על כל הרשעים, וגם איתא (אבות פ"א משנה י"ב) אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, שע"י אהבה מקרבן לתורה. והיה סובר יצחק שגם בעשו יפעל כן, אבל באמת כתיב ביצחק (כ"ז, א) "ותכהין עיניו מראות", שלא ראה האמת שהיה עשו בחי' רע גמור, בחינה המתנגדת להקדושה מקצה עד הקצה, וא"כ איך שייך בו הדרך הנ"ל.

(אמרי פנחס)

ויקרא שמו עשו (כ"ה, כ"ה) מפרש"י ז"ל: שקראו לו כך על שם שהיה נעשה ונגמר בשערו. ואפשר גם לפרש שקראו לו כך על שם תכונתו, שהיה עשוי וגמור בעיני עצמו, ולא ראה צורך להתאמץ לעלות למדרגות יותר נעלות. אבל "יעקב" הוא מלשון "עקב", לשון ענווה, על שם שהיה קטן ושפל בעיני עצמו כאילו לא השיג עדיין מאומה, ובכל פעם השתדל והתאמץ לעלות ולהתחיל מחדש.

נראה לבאר בדרך צחות, כי הנה דרכם של הרשעים שלכל רמאות בעוה"ז יש להם כח וחשק רב, אך כשמגיעים לתורה או לכל דבר מצוה חשים הם חלושים, עייפים ותשושים, וכמו שפירשו צדיקים "ואתה עיף ויגע ולא ירא אלוקים", דהיינו כשמרגיש עייפות ויגיעה בעבודת השי"ת, סימן הוא שאינו

מעשי צדיקים

הצדק נעשה לאחר חמישים שנה

חלף זמן נוסף, האיש שבביתו אוחסן הדבש נדבק במחלה ממארת ונפטר מן העולם לע"נ, הכל קרה כה מהר שלא הייתה לו הזדמנות להסביר לבני משפחתו כלום אודות מצב עסקיו וענייניו, חלף זמן נוסף, מחיר הדבש החל סוף סוף לעלות בהדרגה, כשהעלייה במחיר נעשתה משמעותית, הופיע בעליהן של החביות בבית חברו המנוח וביקש מבניו של הלה לקחת את הדבש שלו, אלא שהבנים, שאביהם לא אמר להם כלום בדבר העניין הזה, סרבו לכבד את תביעתו של הסוחר, אחרי שדנו בעניין, הם החליטו להגיע לבית- דין של רבי לוי יצחק כדי להציג את המקרה בפני הרב החדש. הרב הקדוש במארגיטשוב האזין בקפידה למתלוננים, אף שהדין במקרה כזה היה ברור מאוד. כמובן שהוא ייאלץ לפסוק כנגד הסוחר הבא מחוץ לעיר. אפילו אם היו עדים או מסמך חתום, חוק התורה מתנה כי אין לקחת כל רכוש מ"יתומים" (כלומר, מיורשים הסובלים עקב העובדה שאין להם דרך

הסיפור שלפנינו קרה בשנת תקמ"ה, פחות משבוע אחרי שהרה"ק רבי לוי יצחק זיע"א עבר לגור בעיר בארדיטשוב כדי לכהן שם כרב, שלושה אנשים נקשו על דלת ביתו כדי לבקשו להכריע ביניהם בשאלה הלכתית. פסק ההלכה יהיה הראשון אותו יתן רבי לוי יצחק במסגרת משרתו החדשה. סוחר עשיר מן העיר הסמוכה הביא כמה חביות מלאות דבש כדי למוכרן ביריד הגדול בבארדיטשוב, לרוע המזל, בדיוק אז ירד פלאים מחיר הדבש, כיוון שלא רצה לסבול אבדן רווח על השקעתו, הוא ביקש ממכר שלו לאחסן עבורו את הדבש עד שהמחירים יעלו שוב, השנים היו ידידים ותיקים, והאיש המקומי שמח לעזור לו, כיוון שהכירו איש את רעהו וכל אחד סמך על ישרו של האחר, לא העלו את ההסדר שביניהם על הכתב ואף לא קראו לעדים לעיסקה. הזמן חלף. מחיר הדבש נשאר נמוך, וכך נשארו החביות במרתף שבעיר בארדיטשוב בלא שפתחו אותן, נסתרות מעין רואה,

לדעת מה אירע בין המנוח לבין זה הבא לדרוש מהם את סחורתו). מבלי שהתובע יישבע באשר לתוקף התביעה, ובמקרה הזה לא היו כל מסמכים או עדים למה שהתרחש.

אף על פי כן, רבי לוי יצחק היסס להכריז על פסק הדין שלו ולסיים את המקרה. שתי מחשבות הציקו לו, מדוע סידר הבורא שפסק הדין הראשון שלו במשרתו החדשה יהיה משהו כל כך ברור ופשוט ללא כל אפשרות להתפשר, וזאת כבר בימיו הראשונים במשרתו החדשה? האם יתכן שזהו אות משמים להראות לו שמנהגו לנסות תמיד להתאים ולהתפשר - אינו נכון יותר? שרק ציות קפדני לחוקים יכול להיחשב כדרך האמת? המחשבה האחרת שגרמה לו לתחושת אי-נוחות הייתה המחשבה הבאה: מדוע הקדוש ברוך הוא - השופט העליון סידר את הדברים כך שפסק הדין הראשון שלו בעיר הזו ייחשב מוזר על ידי כל תושבי העיר? אחרי ככלות הכל, הסוחר היה ידוע לכולם בעיר כאיש ישר ומימן, כאדם אמיד שלכן חסין מפני לחצים כספיים, ורחוק ממעשה גניבה כמזרח ממערב. יתר על כן, כולם ידעו כי הסוחר והמנוח היו ידידים ותיקים שסמכו זה על זה ללא עוררין, ומעולם לא השתמשו במסמכים או בעדים לעסקותיהם. אין ספק שהעיר כולה תשים לב לפסיקה הראשונה של הרב החדש, וודאי הוא שכולם יתמהו, מדוע חוקי התורה נוגדים כל כך את השכל הישר, "מדוע אני, ולמה דווקא עכשיו?" חשב לעצמו רבי לוי יצחק.

הוא לא יכול היה לתת את פסק הדין. הסתירה שבין החוש הטבעי ביחס למה שנכון לעשותו, לבין חוקי התורה, הייתה גדולה מדי, למרות שהתובע והנתבעים ציפו בכיליון עיניים לדברו, הוא ביקש מהם לסלוח לו לכמה דקות. הוא פנה לפינת החדר ופתח בתפילה חרישית, כשהוא שופך בפני האלוקים את ההתלבטויות שלו, ומבקש ממנו להאיר עיניו ולהעניק לו את חסד ההבנה ביחס לבעיה שלפניו. לפתע פתאום זינק בעל הדבש ממקומו כאילו הכהו הברק וקרא: "אני זוכר! אני זוכר!" הזיכרון הכה בו כה חזק, והוא היה כה משוכנע בחשיבותו ובמשמעותו, שהוא לא היסס להפריע לרבי, שעמד בפניה, שקוע בתפילתו האישי, "רבי נכבד, אנא סלח לי", הוא קרא בהתרגשות. "בעודני עומד כאן הייתה לי הארה מדהימה ביותר! זיכרון

ישן, שנשכח ממני לחלוטין מזה שנים רבות, שב פתאום והבזיק בתודעתי. אני מדבר על משהו שארע לפני כחמישים שנה, כשהייתי נער צעיר, אבינו נפטר פתאום והשאיר לנו ירושה גדולה בכסף מזומן ובנכסים, שבהם נכלל מרתף גדול מלא חביות יין ושמן. יום אחד, אביהם של שני הבחורים הצעירים הללו - ינוח בשלום על משכבו - בא לביתנו בהמלניק. הוא טען שהיין והשמן שייכים לו - כי הוא אכסן אותם אצל אבי למשמרת. אחיי ואני היינו עדיין צעירים למדי, ומעולם לא היינו מעורבים בעסקיו של אבי, לא היה לנו מושג מה עלינו לעשות, אבל מיאנו לוותר על הסחורה סתם ככה, "כולנו הלכנו לרב העיר והצגנו בפניו את המקרה, הוא פסק לטובתנו, והסביר שלא ניתן לקחת כלום מירושה שמקבלים יתומים בלי הוכחה ניצחת וללא שבועה, והיין והשמן נשארו אצלנו, מקץ זמן מה מכרנו את כל הסחורה בעד מחיר הגון. מה שנוכחתי לראות זה עתה הוא, שהכסף שקיבלנו עבור אותם יין ושמן שווה בדיוק לערכו של הדבש שלי, הנמצא כעת בידיהם של בניו של ידידי המנוח".

פניו של רבי לוי יצחק קרנו באושר פנימי. תוך שהעלה השוואה הולמת זו שבין שני האירועים, שהתרחשו במרחק חמישים שנה זה מזה, חרץ הסוחר את דינו הוא במקרה הנדון, מאותה סיבה שבגללה, כיתום, הוא היה זכאי לשמור את היין ואת השמן לפני זמן רב כל כך - מאותה סיבה עצמה, היה עליו עתה לוותר כיום על תביעתו לקבל את הדבש שלו מידיהם של שני היתומים הללו. כעת נתברר לרבי לוי יצחק כל העניין: ההשגחה העליונה הציבה בפניו את המקרה הזה, כה מוקדם במקום כהונתו החדש, כדי ללמדו לקח חשוב. לא תמיד מה שנראה אמיתי ומונח מאליו בעינינו אנושיות הוא בהכרח האמת, או אפילו הוגן, האמת המוחלטת מצויה אך ורק בהלכות התורה, ספר החשבונות של הקב"ה תמיד פתוח, והש"ת מחשב ומאזן תמיד את כל החשבונות. יש בהם שעשויים להמתין חמישים שנה בטרם יבואו על פתרונם, אחרים - יותר מזה, ואחרים - פחות מזה. מה שמובטח הוא, שיש מנהיג לבירה ואדון העולם מפקח כל העת כדי לוודא שהצדק ייעשה

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

במה זכה יעקב אבינו לברכות

זוהו מדרכי טובו. אשר ברכו ה' ויתן לך האלוקים - ובהתבוננך על מדת טובו יתן לך באשר הוא האלוקים שדה מבורך".

ממשיך לפרש ה"ספורנו" "ויברכהו - כענין והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'". ובכדי להבין את פירושו, נקדים לבאר בכמה אופנים בעזרה שיי"ת.

הרה"ק בעל ה"אוהב ישראל" מפרש להבין למה הוזכר בפסוק שני פעמים 'לאמר', 'ורבקה אמרה גו' בנה לאמר גו' שמעתי גו' אחיך לאמר" (כ"ז, ו), וכה דבריו: "ושמעתי בשם הרה"ק איש אלוקים קדוש יאמר לו מורינו נחמן קאסוויר זל"ה".

דהנה מסתמא דיבורים של יעקב אבינו ע"ה ואמירותיו היו תמיד בלשון רכה כדרכן של צדיקים דברי חכמים בנחת נשמעים. ודיבוריו ואמירותיו של עשו היה מסתמא בלשון מדברת גדולות כדרך דברי עתק בגאווה ובוז. והנה עשו בודאי היה מתירא מפני יעקב אבינו ע"ה שלא יעשה איזה תחבולה בחכמתו כדי שהוא יטול הברכות מאביו הצדיק. ולזה התחכם יצחק והשיא לעשו עצה הוגנת וטובה לפניו שלא יוכל יעקב לבוא בערמתו וחכמתו ולטול מאביו הברכות. היינו בעת שיבוא לפניו עם הצידה ידבר עמו בלשון רכה ובתחנונים ידבר בלשון יעקב. וזהו יהיה סימן מובהק ליצחק

לידע שעשו הוא המדבר. דמסתמא כשיבוא יעקב בתחבולותיו לפניו עם צידתו ולדבר עמו כאלו הוא עשו, ישנה טעמו ודיבורו לדבר גדולות בלשון עשו כדי שלא יבין אביו שהוא יעקב וידמה לו שהוא עשו ממש באמת. ועכשיו שמסר סימן זה לעשו שידבר דוקא בלשון רכה יתוודע ליצחק

בבירור מי הוא המדבר. אמנם רבקה אמנו ע"ה ידעה מסימן זה שמסר יצחק לעשו. לזה אמרה אל יעקב בנה 'לאמר'. היינו כשיבוא אל אביו לדבר עמו אז ידבר עמו רכה ותחנונים בלשון עצמו כמאז וקדם. וטעמו של דבר. היות שמעתי 'את אביך גו' לאמר' היינו שפקד עליו שבבואו לפניו עם צידתו ידבר עמו בלשון רכה שיחא לו ליצחק בזה סימן מובהק לידע מי הוא המדבר, ולזה תדבר גם אתה בלשון רכה ויסבור אביך שעשו הוא המדבר. כדי שתקבל ממנו הברכות. עכ"ל הזהב של מוהרנ"ק ז"ל הנ"ל. ודברי פי חכם חן ושפתים ישק משיב דברים נכוחים "עכ"ל הק'.

וירח את ריח בגדיו, ויברכהו, ויאמר, ריח בני כריח שדה אשר בירכו ה' (כ"ח, כ"ז). פירש"י ז"ל: והלא אין רוח רע יותר משטף העיזים? אלא מלמד שנכנס עמו ריח גן עדן.

מפרש ה"ספורנו" "וירח את ריח בגדיו - להרחיב את נפשו בתענוגות הריח כאמרם ז"ל איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח" הוי אומר שיש ריח שהגוף נהנית בה, אבל פה הכתוב מתכוון לריח שלא הגוף נהנית בה, אלא הנשמה נהנית בה. ויעקב אבינו הוא הרגיש ריח לא ריח שהגוף נהנית בה, אלא זה משהו יותר גבוה, והוא ריח שהנשמה נהנית בה, ריח של גן עדן. ויותר להבין הדברים, כותב ה"חתם סופר" (ד"ה ראה) "י"ל כי הנה עשו הלך בין היערים והמדברות, והיה ריח בגדיו כחמור העולה מהיער ולא כריח חקל תפוחים, ואמר עתה ראה פלא ריח בני כריח שדה חקל תפוחים, והוא מענין מן במדבר שלא בטבע ולא במידת אלוקים, אלא במידת הוי"ה שלא כדרך הטבע, ע"כ סיים אשר בירכו הוי"ה ית"ש.

אבל אני אברכך יותר טוב ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ בדרך הטבע דגן תירוש ויצהר, ואי משום ביטול תורה לאסוף דגן תירושך ויצהריר, לזה אמר 'יעבדוך עמים' ועמדו זרים ורעו צאנכם". ע"כ. הריח של עשו היה כחמור העולה מהיער, ריח שאין אפילו הגוף נהנית בה, ופה שיעקב מגיע לקבל הברכות עם הבגדים של עשו, התפלא יצחק אבינו איך הבגדים של עשו, אבל הריח הוא כריח חקל תפוחים, ריח שלא בטבע, ולכן בירכו בשם הדין אשר בירכו ה', ושי"תן לו האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ רוב דגן ותירוש, ובכדי שלא יהיה ביטול תורה, ויוכל להנות בכל הברכות, לכן אמר לו 'יעבדוך עמים' שכל עבודות השדה יעשו שאר העמים, אבל הכל בשביל שתוכל להגיע לתכלית של ריח גן עדן, שהגיעת עמו הלום.

וזה המשך פירוש ה"ספורנו" על הכתובים "ראה ריח בני - אתה בני ראה והתבונן שזה הריח הוא. כריח שדה - שמלבד המציאות המספיק לו להיותו מזון בעלי חיים הוסיף עליו טובת הריח המהנה ומועיל לרוח החיוני והנפשי

השמש, אמר ליה רבי יהודה, ת"ש בעוד שהרשעים בעולם וירבו, כל העולם אינו בקיום, וכשהצדיקים בעולם אזי העולם מתקיים, ועתידים להחיות מתים, בדקאמרן (זכריה ח ד) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם ואיש משענתו בידו מרוב ימים, כדכתיב לעיל. באותו זמן ישיגו הצדיקים דעת שלימה, דאמר רבי יוסי, ביומא דיחדי קודשא בריך הוא בעבודתו, זמינן באונן צדיקיא למנדע ליה בלבהון, וכדין יסגי סכלתנו בלבהון כאילו חזו ליה בעינא, הדא הוא דכתיב (ישעיה כה ט) ואמר ביום ההוא הנה אלוקיני זה וגו', ושמתת הנשמה בגוף יתר מכלם, על שיהיו שניהם קיימים, וידעו וישיגו את בוראם, ויהנו מזיו השכינה, וזהו הטוב הגנוז לצדיקים לעתיד לבא, הדא הוא דכתיב ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אלו הם תולדות השמחה והשחוק שיהא בעולם באותו זמן, בן אברהם, היא הנשמה הזוכה לכך, ולהיות שלימה במעלתה, אברהם הוליד את יצחק, הנשמה מולידה השמחה והשחוק הזה בעולם". וזה כהמשך לדברינו עד עתה, שמחת הנשמה של יעקב אבינו הוא הביא עמו את הריח גן עדן כשבא לפני אביו הגדול לקבל הברכות. וכל זה הוא זכה בזכות שהקב"ה שמח עמו להשרות שכינה עלו, ומכח זה זכה להיות בשמחה, שמחת אמיתית, שמחה פנימית של הנשמה. ומענין לענין באותו ענין. איך יעקב שנאמר עליו "תתן אמת ליעקב", והאמת היתה נר לדגליו, יכל לשקף בפני אביו "אנכי עשו בכורך", ואיך יצחק אבינו לא העמיד אותו על השקר? ויש כמה וכמה תירוצים, אמנם ה"חתם סופר" (ד"ה הלא) מבאר, שבאמת יעקב איש תם לא יכל לבוא במרמה לאביו, ולומר אני עשו בכורך, ומשום כן לקחה רבקה את הבגדים של עשו הרשע והלבישה בהם את יעקב אבינו, ואז יכל לומר אנכי עשו בכורך. ולאחמ"כ שעשו בא לפני אביו, אומר לו יצחק אבינו 'בא אחיך במרמה' שידע לפי רוח הקודש שיעקב בא במרמה לקבל הברכות, כי באותה שעה היה מלושב בבגדי עשו, ולכן נתן לו את הברכות. ע"כ דבריו הק', עיי"ש בהרחבה. מכאן רואים כמה הבגד משפיע על האדם הלושב אותו. כתוב מה זכו בני' לצאת מארץ מצרים, כמעט מנ' שערי טומאה, "בזכות שלא שינו שמם לשונם ולבושם", עד כמה הלבוש מסמל את האדם. וכן מצאנו בפ' חוקת (במדבר כ"א) לאחר מות אהרן הכהן, כשני ישראל נלחמו בכנענים, אומר רש"י ששינו את לשונם לדבר בלשון כנען, כדי שיהיו מתפללים להקב"ה שיתן הכנענים בידם. ולכאורה קשה, למה לא שינו גם את לבושם כמו הכנעני? אלא שהם ידעו שאם הם לובשים את הבגדים כמו הכנענים, הם יהיו כמוהם, כי הבגד של האדם משפיע על האדם הלושב אותו.

ונוכל להעמיס עוד בדבריו הק' של ה"ישמח ישראל" (פרשתן אות ט') שמביא שאדם הראשון היה בלי בגדים, ולכן חטא, ויעשו להם חגורות, ותמיד כשהלכו בלבושיהם הזכירו בחטאם, עד שבא יעקב אבינו ע"ה ולבש את עצמו בבגדים האלה, ועי"ז לקח הברכות מיצחק כרצון ה'. ואם האדם היה הולך ללא בגדים, לא היה יעקב מקבל הברכות, כי יעקב היה איש חלק ועשו איש שעיר, וגם ריח השדה לא היה ליעקב. רק ע"י המלבושים שהיה מאדם הראשון ולבוש גדי העיזים, עי"ז סבר יצחק שזה היא עשו וברכהו, ובאמת כן היה רצון הקב"ה, וממילא נהפך עתה לזכות זה שגרמו ללבוש במלבושים, ועי"ז ניתקן החטא. ובעצם ע"י חטא האדם הראשון נסתלק מגן עדן, ופה לאחר התיקון שב לג"ע, ולכן שניגש לאביו, הריח ממנו ריח גן עדן. ודבר בעיתו מה טוב, ר"ח כסליו, אשר רבינו בעל ה"ישמח ישראל" זי"ע (ר"ח כסלו אות א') מבאר, שכרל ר"ח כולל את כל מה שיחול בתוך החודש, והימים של החודש הזה הם ימים חשוכים, ובהם אנו מאירים את האור חנוכה להבעיר ולהדליק את הנר הפנימי, שנוכל להאיר בו, ולזכות גם לשמחה ולריח גן עדן.

לבאר את דרכי ואופני התפילה, שבני ישראל לא יתייאשו מתפילה לבטל מעלינו כל גזירות רעות, כי האמות רק מפחידים, ובכח התפילה לפעול להמשיך על עצמינו רק טוב, ושכל מחשבתם הרעה לא יצא לפועל חלילה. וזהו ה'לאמר' הראשון שכל מה שהקב"ה נותן לרשעים כח לומר שהם רוצים לנזור גזירות רעות, זה בשביל אמירה, ואמירה לחוד ומעשים לחוד. אבל באמת אנו צריכים 'לאמר' להתפלל על כל הקב"ה בכל עת שיגזור עלינו גזירות טובות, וישפיע עלינו את כל הטוב].

ובכך אפשר לבאר את דברי ה"ספורנו" "ויברכהו - כענין והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'", שכותב הרד"ק (מלכים ב', ג') "ועתה קחו לי מנגן - אמרו כי מיום שנסתלק אליהו רבו לא שרתה עליו רוח נבואה עדיין, כי אבל היה, ורוח הקודש אינו שורה אלא מתוך שמחה, וי"א מפני הכעס, שכעס על מלך ישראל, היה עצב, ואמרו כל הכועס אם נביא נבואתו מסתלקת ממנו. מנא לך, מאלישע. ולשמחתו אמר 'קחו לי מנגן'".

וב"ליקוטי מוהר"ן" כתב "הנה מי ששומע נגינה ממנגן רשע, קשה לו לעבודת הבורא. וכששומע ממנגן כשר והגון, אזי טוב לו". ומעשה קא עבדינן אצל הרה"ח רבי שמואל בצלאל מחסידי אדמו"ר בעל ה"צמח צדק" מליאבוויטש שסיפר מה ששמע מה"צמח צדק" בחתונתו של ר' שניאור בנו של ר' נחום [ר' נחום היה בנו של אדמו"ר האמצעי, ור' שניאור היה בנו של ר' נחום]: "האומר שמועה בשם אומרה יראה כאילו בעל השמועה עומד לנגוד" (ירושלמי שקלים ב', ה'), וכך פירש הצמח צדק, "כשחוזרים על דבר תורה מתאחדים עם הנפש רוח ונשמה של בעל השמועה, וכשמנגנים ניגון של בעל השמועה מתאחדים עם החיה יחידה של בעל השמועה". ומסיים ר' שמואל בצלאל, והרבי הצמח צדק החל לנגן בדביקות גדולה את הניגון הידוע של אדמו"ר הזקן. הבנים הצטרפו לנגינה וכל הקהל השתפך בדמעות של תשובה. ע"כ המעשה.

ובזה אפשר לבאר את דברי הספרנו. 'והיה כנגן' מי עומד לפניו, לפני יצחק אבינו, יעקב בנו, ולא עשו בנו. והוא מרגיש קרבת אלוקים, ריח גן עדן, לא ריח של שדה, ולא ריח של החיות או הבהמות, אלא משהו יותר גבוה. אבל מצד שני הוא גם מרגיש שהבגדים בגדי עשו. ולמה כל זה, כי יעקב אבינו עומד לפניו, יעקב איש תם יושב אהלים, שבכדי לזכות לברכות מאביו קודם מותו בא לפניו בעצת אמו רבקה, והוא הגיע ישר מהיכל הנגינה, מניגון דברי התורה הק'. ולכן 'המנגן' שהוא הרגיש את דברי התורה מובלעים בגופו, והבגדים הם רק דברים חיצוניים שמכסים את הדברים הפנימיים, וכמו שמנגנים ניגון שחובר ע"י אדם ירא"ש, נכנס במנגן הירא"ש, כך שיעקב שר דברי תורה, נכנס 'ותהי עליו רוח ה'" ריח גן עדן ממש. וטובה כפולה ומכופלת שישראל יושבין ועוסקין בתורה הק', שלא הגוף נהנית בה, אלא כל אות ושורה בתורה הק', תורה שבכתב ותורה שבעל פה, הנשמה נהנית בה. וזה דבר שלא כל בר השגה יכול להריח את ריח הגן עדן שיוצא ממנו, וכדברינו לעיל שיצחק אבינו הרגיש זאת שיעקב אבינו ע"ה הגיע אליו לקבל הברכות, שריח גן עדן עמו, 'ותהי עליו רוח ה'".

ללמדינו בא, שאדם עסוק בדברי תורה "איך נשיר את שיר ה'", השירה הזאת דבוקה וטמועה היטב בליבו ובנפשו, ואפשר להרגיש את "קרבת אלוקים לי טוב" את ריח הגן עדן שלא הגוף נהנית בה, אלא הנשמה נהנית בה... אלוקי נשמה שנתת בי, טהורה היא...

וראה בדברי הזה"ק (פ' תולדות קמה. במדרש הנעלם) "אמר רב יהודה אמר רב, עתיד הקב"ה לשמוח באותו זמן עם הצדיקים, להשרות שכינתו עמהם, והכל ישמחו באותה שמחה, הדא הוא דכתיב (שם קד לא) ישמח ה' במעשיו. אמר רבי יהודה, עתידים הצדיקים באותו זמן לברא עולמות ולהחיות מתים, אמר ליה רבי יוסי, והתנן (קהלת א ט) אין כל חדש תחת

עלוך זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלוך אשרי האיש" או במספר טלפון ("קהילות"):

073-275-7000, ולהקיש קוד 8915

אין נתיב אכילת הפלגול אלפינס אלא פניכם רופים אגלום אפנצום גכא אלפאל

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח רבי יוסף אלימלך בן הרה"ח רבי חיים אליעזר ז"ל נלב"ע י"א אלול תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז תשפ"א ולע"נ האשה החשובה מרת רבקה בת הרב משה חיים ע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פינגבוים הי"ו,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ת-ן 540321-ע"ש ישראל בנימין פינגבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.